

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการสำรวจองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยสามารถสรุปเป็นหัวข้อต่าง ๆ ได้ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับเขตเศรษฐกิจพิเศษ
  - 1.1 แนวคิดพื้นฐานของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทย
  - 1.2 บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องและกลยุทธ์ของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทย
  - 1.3 แนวทางการขับเคลื่อนเขตเศรษฐกิจพิเศษ
  - 1.4 องค์ประกอบเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทย
  - 1.5 มาตรการและสิทธิประโยชน์ของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในประเทศไทย
2. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้
  - 2.1 การจำแนกความรู้ตามลักษณะ
  - 2.2 ความรู้ตามโครงสร้าง
  - 2.3 ความรู้และอำนาจ
  - 2.4 ความรู้ภายใต้บริบทเฉพาะ
  - 2.5 สังคมวิทยาความรู้
3. แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ
  - 3.1 โครงสร้างและองค์ประกอบของทัศนคติ
  - 3.2 องค์ประกอบของทัศนคติ 3 ประการ
  - 3.3 การก่อตัวและการเปลี่ยนแปลงของทัศนคติ
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับเขตเศรษฐกิจพิเศษ

การพัฒนาเชิงพื้นที่ในลักษณะของ “เขตเศรษฐกิจพิเศษ” เป็นแนวทางการพัฒนาที่มีการศึกษาและกล่าวถึงกันมานานในประเทศไทย แต่ในความเป็นจริงคือ ประเทศไทยยังไม่มีเขตเศรษฐกิจพิเศษเกิดขึ้นอย่างเป็นทางการนับตั้งแต่แนวคิดนี้เริ่มต้นขึ้นจนถึงปัจจุบัน ซึ่งส่วนหนึ่งยังคงมีข้อถกเถียงและยังไม่สามารถหาข้อยุติได้ว่าเขตเศรษฐกิจพิเศษในประเทศไทยนั้นจะมีรูปแบบใด และจะมีความพิเศษอย่างไรในแง่ของสิทธิประโยชน์และแรงจูงใจที่จะให้นักลงทุน นอกจากนี้ ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่มีผลทำให้เขตเศรษฐกิจพิเศษยังไม่สามารถเกิดขึ้นได้อย่าง

เป็นทางการ ได้แก่ กฎหมายเขตเศรษฐกิจพิเศษ ที่ยังไม่ได้มีการผลักดันให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม (สภาอุตสาหกรรมจังหวัดสมุทรปราการ. ออนไลน์. 2559)

แนวคิดเกี่ยวกับเขตเศรษฐกิจพิเศษมีวัตถุประสงค์หลักในการกระจายการพัฒนาไปสู่พื้นที่ต่าง ๆ เพื่อมิให้มีการพัฒนากระจุกตัวเฉพาะในเมืองใหญ่โดยใช้กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่หลากหลายเป็นตัวนำในการพัฒนาซึ่งนอกจากจะช่วยกระจายการพัฒนาไปสู่พื้นที่เฉพาะที่ได้รับการจัดตั้งเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษที่เป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่เฉพาะและพื้นที่ใกล้เคียงโดยตรงแล้ว ทั้งยังจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและศักยภาพในการแข่งขันของประเทศในเวทีการค้าโลกอีกด้วยสำหรับแนวคิดการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในต่างประเทศนั้น ประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศในกลุ่มองค์การความร่วมมือและพัฒนาทางเศรษฐกิจ หรือที่เรียกว่า OECD (Organization for Economic Cooperation and Development) ไม่มีแนวคิดการพัฒนาพื้นที่เฉพาะเพื่อประโยชน์ในการกระตุ้นเศรษฐกิจแต่จะเน้น “การพัฒนาระบบการให้บริการทั้งระบบ” โดยการลดกฎระเบียบและขั้นตอนที่ไม่จำเป็น มีการจัดเก็บข้อมูลด้านต่าง ๆ ในฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์อย่างเป็นระบบและบูรณาการข้อมูลของหน่วยงานต่าง ๆ เข้าด้วยกันเพื่อให้บริการในลักษณะของศูนย์บริการร่วม (Service Center) รวมทั้งมีการนำระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการให้บริการต่าง ๆ ซึ่งทำให้ผู้รับบริการใช้บริการได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ สำหรับกรณีสหภาพยุโรป (European Union) นั้น ถู้อหลัก Free Trans-bordering of Goods, Labor and Capital ประเทศสมาชิกจึงไม่มีการพัฒนาพื้นที่พิเศษขึ้นเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ และเน้นการพัฒนาระบบการให้บริการทั้งระบบเช่นเดียวกับประเทศในกลุ่ม OECD หากประเทศที่จะเข้าเป็นสมาชิกใหม่มีการตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษอยู่เดิมก็ต้องยกเลิก (สภาอุตสาหกรรมจังหวัดสมุทรปราการ. ออนไลน์. 2559)

ประเทศที่นำแนวคิดการพัฒนาพื้นที่เฉพาะเพื่อประโยชน์ในการกระตุ้นเศรษฐกิจมาปรับใช้นั้น ส่วนใหญ่เป็นประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งสิ้นเนื่องจากโครงสร้างทางการเมืองการปกครองของประเทศเหล่านี้ไม่เอื้อต่อการพัฒนาระบบการให้บริการทั้งระบบในคราวเดียวกัน หรือหากจะทำให้สำเร็จต้องใช้เวลาในการดำเนินการค่อนข้างนานซึ่งไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งโลกในยุคไร้พรมแดน ประเทศเหล่านี้จึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาพื้นที่เฉพาะก่อน อันจะทำให้การพัฒนาระบบการให้บริการกระจายไปตามส่วนต่าง ๆ ของประเทศในระยะเวลาต่อไป สาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นประเทศแรกพัฒนาและประยุกต์ใช้แนวคิดเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยการกำหนดพื้นที่เป้าหมายที่รัฐจะลงทุนด้านการจัดทำผังเมืองที่เหมาะสม การจัดหาสาธารณูปโภคที่จำเป็นต่อการประกอบกิจการและอยู่อาศัยอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ รวมทั้งนำระบบการให้บริการที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพของประเทศตะวันตกมาประยุกต์ใช้ในพื้นที่

เป้าหมาย โดยเน้นการให้บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จภายในเวลาที่กำหนด นอกจากนี้ยังสร้างเงื่อนไขอื่นที่กระตุ้นให้นักลงทุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักลงทุนต่างประเทศได้เข้ามาลงทุนในพื้นที่เป้าหมายด้วย เช่น การให้สิทธิพิเศษด้านภาษีอากร การส่งเงินตราต่างประเทศเข้าออกในเขตเศรษฐกิจพิเศษ การให้สิทธิพิเศษในการเข้ามาทำงานของแรงงานผู้มีประสบการณ์เป็นต้น แม้ในปัจจุบันอินเดียและเกาหลีใต้ซึ่งเป็นประเทศเสรีประชาธิปไตยก็ได้นำแนวคิดเขตเศรษฐกิจพิเศษไปประยุกต์ใช้แล้ว แต่อาจเรียกชื่อแตกต่างกันไป เช่น Special Economic Zone, Free Economic Zone, Free Zone เป็นต้น (สภาอุตสาหกรรมจังหวัดสมุทรปราการ. ออนไลน์. 2559)

การริเริ่มพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทยหากพิจารณาในส่วนของแนวคิดการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในประเทศไทย พบว่า แนวคิดการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษไม่ใช่เรื่องใหม่ในประเทศไทย ที่ผ่านมามีการพัฒนาในลักษณะนี้ภายใต้รูปแบบต่างๆ กัน ได้แก่ นิคมอุตสาหกรรม (Industrial Estate : IE) เป็นรูปแบบการพัฒนาของพื้นที่เฉพาะ เขตอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก (Export Processing Zone : EPZ) เป็นรูปแบบการพัฒนาของเมืองใกล้ท่าเรือ/สนามบิน คลังสินค้าทัณฑ์บน (Bonded Warehouse : BW) หรือร้านค้าปลอดอากร (Duty Free Shop : DFS) และเขตการค้าเสรี (Free Trade Zone : FTZ) หรือเขตการค้าปลอดภาษี (Duty Free Port) เป็นรูปแบบการพัฒนาของเมืองท่า และเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน (Special Border Economic Zone : SBEZ) เป็นรูปแบบการพัฒนาของพื้นที่ตามแนวชายแดน นอกจากนี้ประเทศไทยมีการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่ใกล้เคียงกับการพัฒนาในลักษณะของเขตเศรษฐกิจพิเศษได้แก่ พื้นที่ในโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกหรืออีสต์เทิร์นซีบอร์ด (Eastern Seaboard Development Program) ซึ่งเริ่มต้นมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 ครอบคลุมพื้นที่การพัฒนาระยะแรก 3 จังหวัด คือ ชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา ที่รัฐบาลในสมัยนั้นมีนโยบายให้จัดตั้งเขตเศรษฐกิจเฉพาะขึ้นมาเพื่อเร่งรัดการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าทั้งด้านเศรษฐกิจ การค้า อุตสาหกรรม และเทคโนโลยี โดยเป้าหมายสูงสุดคือ ต้องการให้พื้นที่นี้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ (สภาอุตสาหกรรมจังหวัดสมุทรปราการ. ออนไลน์. 2559)

แนวคิดเกี่ยวกับเขตเศรษฐกิจพิเศษในประเทศไทย ได้มีการประยุกต์และพัฒนาความคิดที่สำคัญได้ดังนี้ คือ (การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย. ม.ป.ป. : 2 - 3)

แนวคิดพื้นฐานของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทย

แนวคิดในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทย เริ่มต้นจากการเลือกพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจที่มีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Advantage) และมีศักยภาพ โดยการใช้โครงสร้างพื้นฐานเป็นเครื่องชี้นำในการพัฒนา (Infrastructure Led Concept) ควบคู่กับการวางแผนในการพัฒนาอย่างเป็นระบบด้วยการให้สิทธิประโยชน์และอำนวยความสะดวกในการ

ประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยการพัฒนาต้องไม่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม สังคม และความมั่นคงอย่างมีนัยสำคัญ (การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย. ม.ป.ป. : 2 - 3)

วัตถุประสงค์ของการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษดังกล่าวก็เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับภาคธุรกิจไทยในห่วงโซ่อุปทานของภูมิภาคด้วยหลักการ Growth - oriented ดึงดูดเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment : FDI) กระจายความเจริญสู่ภูมิภาคและลดความเหลื่อมล้ำ ยกระดับคุณภาพ และสร้างความมั่นคงในพื้นที่เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน ส่วนขอบเขตหน่วยงานที่ประสงค์จะจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษต้องนำเสนอพื้นที่เฉพาะที่มีขอบเขตชัดเจน หรือแบ่งตามเขตการปกครอง เพื่อให้การเสนอขอบเขตของพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ทับซ้อนและง่ายต่อการบริหารจัดการ

กล่าวโดยสรุปแล้ว แนวคิดพื้นฐานของเขตเศรษฐกิจพิเศษในประเทศไทยนั้น จะเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศเพื่อหลุดพ้นจากกับดักประเทศรายได้ปานกลาง (Growth and Competitiveness) ประเทศไทยต้องมีโครงสร้างเศรษฐกิจที่มีคุณภาพพึ่งพาตนเอง และสร้างความเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคอาเซียนแบบหุ้นส่วนการพัฒนาบนพื้นฐานของผลประโยชน์ร่วมกันจนทำให้สามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน ภายใต้การเคลื่อนย้ายสินค้าและปัจจัยการผลิตเสรี เพื่อนำไปสู่การจัดสรรทรัพยากรทางเศรษฐกิจที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และการยกระดับความพร้อมด้านการค้าและการลงทุน รวมทั้งการปฏิรูปกฎระเบียบ และการพัฒนามาตรการส่งเสริมการลงทุนและการอำนวยความสะดวกทางการค้าให้มีความสะดวกมากยิ่งขึ้นพัฒนาพื้นที่บริเวณชายแดนที่เชื่อมต่อกับประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคอาเซียน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนส่งเสริมการค้าและการลงทุน และที่สำคัญเพื่อการเตรียมความพร้อมรองรับการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องและกลยุทธ์ของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทย

กล่าวโดยสรุปแล้ว บทบาทของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษนั้น สามารถแบ่งออกเป็น 4 ภาคส่วน ได้แก่ (การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย. ม.ป.ป. : 2 - 3)

1. ภาครัฐบาล รัฐบาลมีหน้าที่ในการสนับสนุนทางด้านโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการค้าที่จำเป็นในการเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุนในการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ตลอดจนสนับสนุนสิทธิประโยชน์ที่ช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และปรับปรุงกฎระเบียบให้เอื้อต่อการแข่งขันของภาคเอกชน

2. ภาคเอกชน เอกชนมีหน้าที่เป็นผู้ลงทุนหรือผู้ร่วมลงทุนเพื่อการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่และกิจกรรมเป้าหมาย

		(Regulator)
ตาราง 1 (ต่อ)		
หน่วยงาน	บทบาท	หน้าที่ความรับผิดชอบหลัก
		<ul style="list-style-type: none"> - กำกับ ดูแล ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานตามแผนแม่บท - ส่งเสริมและสนับสนุนการประกอบการตามแผนแม่บทที่ได้อนุมัติ
สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ	ผู้กำกับดูแล (Regulator)	<ul style="list-style-type: none"> - ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการจัดทำร่างแผนแม่บท แผนงาน หรือ โครงการ หรือ แผนปฏิบัติการ - อำนวยความสะดวก สนับสนุน ติดตามผลประสานงาน เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปตามแผนแม่บท
คณะกรรมการเขตเศรษฐกิจพิเศษระดับพื้นที่	ผู้กำกับดูแล (Regulator)	<ul style="list-style-type: none"> - ให้ความเห็น และกำหนดนโยบาย แนวทาง หรือระเบียบเพื่อสนับสนุนการพัฒนาให้ เป็นไปตามแผนแม่บท - ตรวจสอบ และประเมินผลการทำงานของการพัฒนาพื้นที่
สำนักงานคณะกรรมการเขตเศรษฐกิจพิเศษระดับพื้นที่	ผู้กำกับดูแล (Regulator)	<ul style="list-style-type: none"> - อำนวยความสะดวกสำหรับการประกอบการทางเศรษฐกิจในพื้นที่ - อำนวยความสะดวก สนับสนุน ติดตามผลและประสานงาน เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปตามแผนแม่บท
หน่วยงานภาครัฐ ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค หรือส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง	ผู้พัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ (Developer) ผู้ให้บริการภายในเขตเศรษฐกิจพิเศษ (Operator)	<ul style="list-style-type: none"> - จัดทำแผนงานหรือโครงการ หรือ แผนปฏิบัติการ และนำเสนอต่อ กนพ. - อำนวยความสะดวก ประสานงาน และดำเนินการตามแผนงาน โครงการหรือแผนปฏิบัติการที่ กนพ. อนุมัติ
ภาคเอกชน	ผู้พัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ (Developer)	<ul style="list-style-type: none"> - ออกแบบแนวคิดการพัฒนา และการลงทุนเขตเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งรวมถึงการก่อสร้าง

	ผู้ให้บริการภายใน เขตเศรษฐกิจพิเศษ	โครงสร้างพื้นฐานภายในเขตเศรษฐกิจ พิเศษ
--	---------------------------------------	---

ตาราง 1 (ต่อ)

หน่วยงาน	บทบาท	หน้าที่ความรับผิดชอบหลัก
	(Operator)	- ให้บริการสาธารณูปโภค ได้แก่ ประปา ไฟฟ้า โทรคมนาคมให้แก่ผู้ประกอบการ ภายในเขตเศรษฐกิจพิเศษ - จัดตั้งและดำเนินธุรกิจภายในเขต เศรษฐกิจพิเศษ

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ออนไลน์. 2559

กลยุทธ์การดำเนินงานเขตพื้นที่เศรษฐกิจ ประกอบด้วย (การนิคมอุตสาหกรรม
แห่งประเทศไทย. ม.ป.ป. : 2-3 - 2-4)

1. สร้างพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ เน้นบริเวณชายแดนสำหรับระยะแรก โดยใช้ประโยชน์จาก
การเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน
2. สนับสนุน SMEs ไทยและการลงทุนต่อเนื่องของไทยในประเทศเพื่อนบ้าน
3. จัดระเบียบพื้นที่เศรษฐกิจชายแดน แก้ปัญหาแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายและสินค้าเกษตร
ลักลอบจากประเทศเพื่อนบ้าน

ในการกำหนดพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย ได้พิจารณาพื้นที่ที่มีศักยภาพ
เหมาะสมในการจัดตั้งเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ทั้ง 10 จังหวัด ซึ่งล้วนแต่เป็นพื้นที่ชายแดน
บนแนวระเบียงเศรษฐกิจอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (GMS Economic Corridors) ซึ่งสามารถเข้าถึงปัจจัย
การผลิตในพื้นที่ใกล้เคียงและเขตเศรษฐกิจ รวมทั้งฐานการผลิตของประเทศเพื่อนบ้าน และเป็นการ
เตรียมความพร้อมของประเทศไทยในการเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียนเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)
โดยแนวทางการพัฒนาสำหรับพื้นที่เป้าหมายแต่ละแห่งพิจารณาจากปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

1. ศักยภาพ จิตความสามารถในการแข่งขัน
2. โอกาส
3. ความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐาน
4. ปัจจัยการผลิตในพื้นที่
5. ลักษณะและมูลค่าการค้าชายแดน

6. แนวทางการพัฒนาพื้นที่ของประเทศเพื่อนบ้าน

7. ปัญหา / ข้อจำกัดในการพัฒนา

จังหวัดตราด ในท้องที่ 3 ตำบล 31,375 ไร่ (50.2 ตร.กม.) ใน อ. คลองใหญ่ เป็น “เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด”

แนวทางการขับเคลื่อนเขตเศรษฐกิจพิเศษ

การกำหนดพื้นที่ภายในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมีองค์ประกอบเพื่อใช้พัฒนาอุตสาหกรรม การพาณิชย์ การท่องเที่ยว หรือการอื่นที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดทำให้มีหรือส่งเสริมให้เกิดเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษและหมายความรวมถึงพื้นที่ของนิคมอุตสาหกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยที่อยู่ภายในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษด้วย (การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย. ม.ป.ป. : 2 - 15)

โดยนิคมอุตสาหกรรมเป็นกิจกรรมหนึ่งในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษที่จะเป็นเครื่องมือและกลไกที่ผลักดัน เสริมสร้างการพัฒนาด้วยอุตสาหกรรม เศรษฐกิจ การลงทุน และการค้าซึ่งจะสร้างความมั่งคั่งอย่างยั่งยืนในพื้นที่ ซึ่งการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.) เป็นรัฐวิสาหกิจสังกัดกระทรวงอุตสาหกรรม ในฐานะหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดตั้งและบริหารนิคมอุตสาหกรรม มีบทบาทและหน้าที่หลักได้แก่ การจัดตั้งและบริหารจัดการนิคมอุตสาหกรรม เพื่อรองรับการลงทุนและดำเนินธุรกิจอุตสาหกรรมรวมทั้งหน้าที่สนับสนุนอื่น ๆ ได้แก่ การอนุญาตและกำกับประกอบกิจการ การให้สิทธิประโยชน์ การจัดหาอำนวยความสะดวกด้านบริการต่าง ๆ แก่นักลงทุนอุตสาหกรรม เพื่อสนองนโยบายรัฐบาล ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมให้เติบโตควบคู่ไปกับการรักษาสิ่งแวดล้อม โดย กนอ. จึงจะเป็นกลไกในการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษให้บรรลุผลสำเร็จเป็นรูปธรรมและรวดเร็วขึ้น

ทั้งนี้การใช้พื้นที่ภายในเขตเศรษฐกิจพิเศษได้แบ่งการใช้ประโยชน์พื้นที่ ประกอบด้วย

1. พื้นที่ในการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ได้แก่ นิคมอุตสาหกรรม/เขตปลอดอากร / คลังทัณฑ์บน

2. พื้นที่สนับสนุนกิจกรรมทางเศรษฐกิจ แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

2.1 โครงสร้างพื้นฐานภายในหรือปัจจัยสนับสนุนภายในเขตเศรษฐกิจพิเศษ ได้แก่ ระบบคมนาคม ไฟฟ้า ประปา ที่พักอาศัย ระบบโทรคมนาคม ศูนย์วิจัย ระบบการเงิน เป็นต้น

2.2 โครงสร้างพื้นฐานภายนอกเขตเศรษฐกิจพิเศษ ได้แก่ ศูนย์กระจายสินค้าด่านข้ามแดน โครงข่ายโทรคมนาคม ทางหลวงพิเศษ เป็นต้น

องค์ประกอบเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทย

จากการศึกษาเขตเศรษฐกิจพิเศษในต่างประเทศและบริบทในการพัฒนาของประเทศไทย พบว่า การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษเป็นเครื่องมือหนึ่งที่สามารถกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาพื้นที่ และกิจกรรมทางเศรษฐกิจเป้าหมาย

การพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทยให้ดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพ และยั่งยืน จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบสำคัญทั้ง 4 ประการ กล่าวคือ (การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย, ม.ป.ป. : 2 - 15)

1. รูปแบบการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ (Development Model)
2. รูปแบบกลไกการบริหารจัดการ (Governance and Institutional Model)
3. มาตรการและสิทธิประโยชน์ (Incentive and Measures)
4. การให้บริการของภาครัฐในศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จ (One Stop Service)

โดยในแต่ละองค์ประกอบมีรายละเอียดสำคัญดังต่อไปนี้

1. รูปแบบในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทย

การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษมีประเด็นสำคัญที่ต้องพิจารณาทั้งสิ้น 3 ประการ ได้แก่ รูปแบบการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ การใช้พื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ และรูปแบบของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยมีรายละเอียดดังนี้ (การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย, ม.ป.ป. : 2-6 - 2-8)

1.1 รูปแบบการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ

รูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทยคือรูปแบบการพัฒนาแบบผสมผสานระหว่างการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายแดนและนิคมอุตสาหกรรมเข้าด้วยกัน กล่าวคือ เป็นการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจเป้าหมายควบคู่ไปกับพื้นที่สนับสนุนด้วยการใช้โครงสร้างพื้นฐานเป็นตัวนำในการพัฒนา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระจายความเจริญไปยังพื้นที่ที่มีศักยภาพและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของพื้นที่ ทั้งนี้ควรกำหนดขอบเขตเศรษฐกิจพิเศษเป็นพื้นที่จำกัดภายในจังหวัด ซึ่งสอดคล้องกับเขตการปกครองเพื่อให้ง่ายต่อการบริหารจัดการพื้นที่ และมีการกำหนดพื้นที่ประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจภายในเขตเศรษฐกิจพิเศษอย่างชัดเจน โดยภาครัฐต้องเตรียมความพร้อมทางด้าน โครงสร้างพื้นฐานที่เพียงพอในการรองรับการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่

2. การใช้พื้นที่ในเขตเศรษฐกิจพิเศษ

เขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทยต้องวางแผนการพัฒนาพื้นที่อย่างเป็นระบบ เพื่อกำหนดแนวทางการใช้พื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผังแนวกติการใช้พื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทย มีส่วนประกอบดังนี้

2.1 ส่วนประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจ พื้นที่ที่มีการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจหลักในเขตเศรษฐกิจพิเศษที่อาศัยกลไกในการพัฒนาจากระบบสิทธิประโยชน์ในปัจจุบัน อาทิ นิคมอุตสาหกรรมเขตปลอดอากร คลังทัณฑ์บน สำหรับพื้นที่ส่วนนี้มีภาคเอกชนเป็นผู้พัฒนาหลัก หรือพัฒนาร่วมกับหน่วยงานสิทธิประโยชน์ของภาครัฐ

2.2 ส่วนสนับสนุนกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นพื้นที่โดยรอบหรือใกล้เคียงพื้นที่ส่วนประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจหลัก ภาครัฐจะพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยสามารถแบ่งการสนับสนุนกิจกรรมทางเศรษฐกิจออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

2.2.1 โครงสร้างพื้นฐานหรือปัจจัยสนับสนุนการประกอบกิจกรรมภายในเขตเศรษฐกิจพิเศษ เช่น ระบบไฟฟ้า ระบบประปา ที่พักอาศัยของแรงงาน ศูนย์วิจัยและพัฒนา ระบบขนส่งภายในพื้นที่ ระบบโทรคมนาคมและการสื่อสาร ระบบรักษาความปลอดภัย ระบบควบคุมและบำบัดมลภาวะ โครงสร้างพื้นฐานหรือปัจจัยสนับสนุนในส่วนนี้สร้างขึ้นเพื่อสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจพิเศษให้จัดทำแผนปฏิบัติการในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานหรือปัจจัยสนับสนุนเป็นผู้พัฒนาหลัก

2.2.2 โครงสร้างพื้นฐานหรือปัจจัยสนับสนุนการประกอบกิจกรรมภายนอกเขตเศรษฐกิจพิเศษ เช่น ทางหลวงพิเศษเชื่อมโยงกับพื้นที่ ท่าอากาศยาน ท่าเรือน้ำลึก ถนนเชื่อมโยงกับพื้นที่หลักของประเทศ รถไฟ โครงข่ายโทรคมนาคมและระบบอินเทอร์เน็ต ด้านข้ามแดน ศูนย์กระจายสินค้า โดยโครงสร้างพื้นฐานหรือปัจจัยสนับสนุนในส่วนนี้สร้างขึ้นเพื่อสร้างความเชื่อมโยงและอำนวยความสะดวกในการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างพื้นที่ภายในเขตเศรษฐกิจพิเศษและพื้นที่อื่นๆ โดยมีหน่วยงานภาครัฐที่ได้รับการมอบหมายจากคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษให้จัดแผนปฏิบัติการในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานหรือปัจจัยสนับสนุนเป็นผู้พัฒนาหลัก

3. รูปแบบกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศ ควรจะส่งเสริมกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีศักยภาพและเป็นกิจกรรมที่ประเทศมีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ ทั้งนี้จากการทบทวนแผนในการพัฒนาประเทศ สามารถกำหนดรูปแบบกิจกรรมทางเศรษฐกิจเป้าหมายได้ดังนี้

3.1 รูปแบบกิจกรรมด้านการผลิต (Manufacturing) ให้ความสำคัญอุตสาหกรรมสะอาด ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและอุตสาหกรรมที่ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง ประกอบไปด้วย การผลิต (Manufacturing) การประกอบ (Assembly) การเก็บ

สินค้าคงคลัง (Warehousing) การซ่อมสินค้า (Salvaging) และกระบวนการอื่น ๆ (Other Processing) และกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการผลิต

3.2 รูปแบบกิจกรรมด้านการค้า (Trade and Logistics) เน้นไปที่กิจกรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น การนำเข้าและส่งออกสินค้า (Importing and Exporting) การเก็บรักษา (Storage) การเก็บสินค้าคงคลัง (Warehousing) การจัดแสดง (Exhibition) การตรวจสินค้า (Inspection) และกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการค้าการลงทุนหรือกิจกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับโลจิสติกส์ เช่น การขนส่ง (Transportation) การกระจายสินค้า (Distributing) การเก็บสินค้าคงคลัง (Warehousing) การบรรจุหีบห่อ (Packaging) การขนถ่ายวัสดุ (Material Handling) และกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องทางโลจิสติกส์

3.3 รูปแบบกิจกรรมด้านการพัฒนาท่องเที่ยว (Tourism Development) การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว สถานที่พักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยว กิจกรรมนันทนาการเพื่อสร้างความบันเทิง และกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เกิดจากทุนมนุษย์หรือทุนทางวัฒนธรรม

นอกจากนี้เขตเศรษฐกิจยังไม่อนุญาตให้ประกอบกิจกรรมที่ส่งผลกระทบต่อประเด็นทางด้านศาสนา ความมั่นคง สังคมและสิ่งแวดล้อม เช่น การพนัน สิ่งเสพติด อุตสาหกรรมสกปรก ที่ปล่อยสารเคมีหนัก และการค้าประเวณี เป็นต้น

มาตรการและสิทธิประโยชน์ของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในประเทศไทย

การสร้างสภาพแวดล้อมในการลงทุนให้ดึงดูดนักลงทุนให้เข้ามาประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่เป็นสิ่งจำเป็นในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่ โดยองค์ประกอบของมาตรการและสิทธิประโยชน์ที่สำคัญมีทั้งสิ้น 4 ประการ ได้แก่ (การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย, ม.ป.ป. : 2-10 - 2-16)

1. สิทธิประโยชน์ทางภาษี (Fiscal Incentives)
2. สิทธิประโยชน์ที่ไม่ใช่ภาษี (Non-fiscal Incentives)
3. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure Development)
4. การสนับสนุนการใช้แรงงานต่างด้าว (Foreign Worker Administration)

เพื่อให้การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษบรรลุเป้าหมายในการสร้างกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ได้มีประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ที่ 4/2557 เรื่อง นโยบายส่งเสริมการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ลงวันที่ 18 ธันวาคม 2557 เพื่อเป็นการส่งเสริมการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ โดยเฉพาะพื้นที่ชายแดนทั้งในและนอกนิคมอุตสาหกรรม เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน และรองรับ

การรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยกำหนดกิจการและเงื่อนไขในการให้การส่งเสริมการลงทุนของโครงการที่ตั้งในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ต้องยื่นคำขอรับการส่งเสริมภายในวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2560 และได้แบ่งกิจกรรมดังนี้

ตาราง 2 สิทธิประโยชน์ในการประกอบกิจการในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

สิทธิประโยชน์	ประกอบกิจการในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ	
	กิจการทั่วไป	กิจการที่ได้รับการส่งเสริม
1. ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล	เพิ่มเติมเป็นเวลา 3 ปี แต่รวมแล้วไม่เกิน 8 ปี	ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล 8 ปี โดยจำกัดวงเงินไม่เกินร้อยละ 100 ของเงินลงทุนไม่รวมค่าที่ดิน และทุนหมุนเวียน
2. หากเป็นกิจการในกลุ่ม A1 หรือ A2 ซึ่งได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นเวลา 8 ปีแล้ว	ลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับกำไรสุทธิที่ได้จากการลงทุนในอัตราร้อยละ 50 ของอัตราปกติเป็นเวลา 5 ปี นับจากวันสิ้นสุดระยะเวลาการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล	ลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับกำไรสุทธิจากการลงทุนในอัตราร้อยละ 50 ของอัตราปกติเป็นเวลา 5 ปี นับจากวันสิ้นสุดระยะเวลาการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล
3. ให้หักค่าขนส่ง ค่าไฟฟ้า และค่าประปา นับตั้งแต่วันเริ่มมีรายได้จากการประกอบกิจการ	2 เท่าของค่าใช้จ่ายดังกล่าวเป็นเวลา 10 ปี	2 เท่าของค่าใช้จ่ายดังกล่าวเป็นเวลา 10 ปี
4. ให้หักเงินลงทุนในการติดตั้งหรือก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก	ร้อยละของเงินลงทุน นอกเหนือไปจากการหักค่าเสื่อมราคา ตามปกติ	ร้อยละ 25 ของเงินลงทุน นอกเหนือไปจากการหักค่าเสื่อมราคาตามปกติ
5. ให้ยกเว้นอากรขาเข้าสำหรับเครื่องจักร	ยกเว้นอากรขาเข้าสำหรับเครื่องจักร	ยกเว้นอากรขาเข้าสำหรับเครื่องจักร
6. ให้ยกเว้นอากรขาเข้าสำหรับวัตถุดิบและวัสดุจำเป็นสำหรับส่วนที่ผลิต	ระยะเวลา 5 ปี	ระยะเวลา 5 ปี

เพื่อการส่งออก		
7. อนุญาตให้ใช้แรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือในโครงการที่ได้รับการส่งเสริม	ตามแนวทางที่คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนกำหนด	ตามแนวทางที่คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนกำหนด

ตาราง 2 (ต่อ)

สิทธิประโยชน์	ประกอบกิจการในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ	
	กิจการทั่วไป	กิจการที่ได้รับการส่งเสริม
8. ได้รับสิทธิและประโยชน์ที่มีใช้ภาษีอากร (จะกำหนดภายหลัง)	<ul style="list-style-type: none"> - อนุญาตให้นำแรงงานฝีมือและผู้อำนวยการเข้ามาทำงานในกิจการ - อนุญาตให้กิจการคนต่างชาติถือกรรมสิทธิ์ที่ดินเพื่อประกอบกิจการ - อนุญาตให้ส่งออกเงินตราต่างประเทศ 	<ul style="list-style-type: none"> - อนุญาตให้นำแรงงานฝีมือและผู้อำนวยการเข้ามาทำงานในกิจการ - อนุญาตให้กิจการคนต่างชาติถือกรรมสิทธิ์ที่ดินเพื่อประกอบกิจการ - อนุญาตให้ส่งออกเงินตราต่างประเทศ

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน. ออนไลน์. 2559

คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) ได้มีการประชุมครั้งที่ 2/2558 ได้เห็นชอบกิจการเป้าหมายในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งจะได้รับสิทธิประโยชน์ระดับสูงตามประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ที่ 4/2557 จำนวน 13 กลุ่มกิจการ ดังนี้

1. อุตสาหกรรมการเกษตร ประมงและกิจการที่เกี่ยวข้อง
2. เซรามิกส์
3. อุตสาหกรรมสิ่งทอ เครื่องนุ่งห่ม และเครื่องหนัง
4. อุตสาหกรรมผลิตเครื่องเรือน
5. อุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ
6. การผลิตเครื่องมือแพทย์
7. อุตสาหกรรม ยานยนต์ เครื่องจักรและชิ้นส่วน
8. อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้า และอิเล็กทรอนิกส์
9. การผลิตพลาสติก

10. การผลิตยา

11. กิจการโลจิสติกส์

12. นิคมหรือเขตอุตสาหกรรมและ

13. กิจการเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว

2. สิทธิประโยชน์ที่ไม่ใช่ภาษี

ตัวอย่างของสิทธิประโยชน์ที่ไม่ใช่ภาษี เช่น

2.1 คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) ครั้งที่ 2/2557 เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2557 เห็นชอบให้การลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษได้รับสิทธิประโยชน์ในการยกเว้นสูงสุดหรือใกล้เคียงกับนโยบายส่งเสริมการลงทุนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้กรณีทั่วไป รวมทั้งอนุญาตให้ใช้แรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือในลักษณะไป-กลับ ในโครงการที่ได้รับการส่งเสริมทั้งโครงการใหม่หรือขยาย ทั้งในและนอกเขตพัฒนาอุตสาหกรรม เพื่อกระตุ้นให้เกิดการลงทุนในพื้นที่โดยเร็ว นอกจากนี้ เห็นชอบให้ได้รับสิทธิประโยชน์ทางมาตรการการเงินโดยภาครัฐจัดเงินกู้ดอกเบี้ยผ่อนปรนและค้ำประกันสินเชื่อวงเงิน 1 - 20 ล้านบาท ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด โดยในระยะแรกใช้พื้นที่ศูนย์ดำรงธรรมเป็นศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านการลงทุนทำหน้าที่ในการให้ข้อมูลด้านการลงทุนและเชื่อมโยงฐานข้อมูลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.2 มาตรการของกรมสรรพากร สำหรับกิจการที่ไม่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) เช่น กิจการที่ไม่เข้าข่ายประเภทที่ BOI ให้การส่งเสริมหรือไม่ผ่านเงื่อนไขขนาดการลงทุนขั้นต่ำหรือบีโอไอ เป็นต้น สามารถขอรับสิทธิประโยชน์ภายใต้มาตรการของกรมสรรพากร กระทรวงการคลัง ได้โดยมาตรการของกระทรวงการคลังจะให้สิทธิลดหย่อนอัตราภาษีเงินได้ นิติบุคคลจากร้อยละ 20 เหลือร้อยละ 10 เป็นเวลา 10 รอบระยะเวลาบัญชี สำหรับกิจการที่จัดตั้งใหม่ หรือการขยายอาคารถาวรที่ใช้ในการประกอบกิจการสำหรับรายได้ที่เกิดขึ้นจากการผลิตสินค้าเพื่อทดแทนการนำเข้าหรือเพื่อการส่งออกเป็นหลัก และการผลิตสินค้าที่มีแนวโน้มจะสูญเสียความสามารถในการแข่งขัน หรือรายได้ที่เกิดจากการให้บริการและมีการใช้บริการนั้นในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

3. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

โดยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทั้งภายในและภายนอกเขตเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อสนับสนุนการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจและเชื่อมโยงกับพื้นที่อื่น ๆ ได้ดังภาพประกอบ

ภาพประกอบ 2 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทั้งภายในและภายนอกเขตเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อสนับสนุนการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจและเชื่อมโยงกับพื้นที่อื่น ๆ

ที่มา : การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย. ม.ป.ป. : ไม่ปรากฏเลขหน้า

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตัวอย่างของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น กระบวนการให้บริการภาครัฐในรูปแบบของศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จ ศูนย์การให้บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จ หรือ One Stop Service Center จัดตั้งขึ้นเพื่อลดขั้นตอนการดำเนินงานการขอรับบริการภาครัฐของนักลงทุน ทั้งนี้ จากการทบทวนรูปแบบการให้บริการศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จของประเทศไทยในปัจจุบัน และจากกรณีศึกษา

ในต่างประเทศ พบว่า การให้บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จมีองค์ประกอบสำคัญทั้งสิ้น 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ประเภทของการให้บริการภายในศูนย์การให้บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จ รูปแบบการให้บริการของศูนย์การให้บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จ และ โครงสร้างของหน่วยงานในศูนย์การบริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จ

1. ประเภทของการให้บริการภายในศูนย์การให้บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จ

ประเภทของการให้บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จในเขตเศรษฐกิจพิเศษ ควรบูรณาการประเภทการให้บริการเข้าด้วยกัน เพื่อลดขั้นตอนในการติดต่อของนักลงทุน โดยการจัดตั้งศูนย์การให้บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จสำหรับเขตเศรษฐกิจพิเศษสามารถลดขั้นตอนในการขอรับบริการภาครัฐของนักลงทุนได้จากประเภทบริการที่มีความครบถ้วนสำหรับนักลงทุน

2. รูปแบบการให้บริการของศูนย์การให้บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จ

รูปแบบการให้บริการจะแตกต่างกันตามความเหมาะสมของประเภทบริการ ซึ่งควรให้บริการในรูปแบบที่สอดคล้องกับการให้บริการ และให้บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จ

2.1 รูปแบบการพัฒนาการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษที่ผสมผสานการพัฒนาเชิงพื้นที่และการพัฒนาคลัสเตอร์กิจกรรมทางเศรษฐกิจเข้าด้วยกัน เพื่อกระจายความเจริญไปยังพื้นที่เป้าหมายที่มีศักยภาพในการเป็นฐานเศรษฐกิจของภูมิภาค โดยภาครัฐควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ระบบคมนาคมและระบบสาธารณูปการที่เหมาะสมกับพื้นที่และกิจกรรมทางเศรษฐกิจเป้าหมาย และมีขอบเขตพื้นที่จำกัดสอดคล้องกับเขตการปกครอง

2.2 รูปแบบและกลไกการบริหารจัดการ ภาครัฐควรมีการพัฒนากลไกการทำงานในระดับพื้นที่เพื่อช่วยให้กระบวนการทำงานในเขตเศรษฐกิจพิเศษดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่ ตลอดจนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่

2.3 มาตรการและสิทธิประโยชน์ ภาครัฐควรจัดมาตรการและสิทธิประโยชน์ทั้งในรูปแบบภาษีและไม่ใช่ภาษี รวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และการสนับสนุน การใช้แรงงานต่างด้าวให้แก่ักลงทุนและผู้ประกอบการในพื้นที่ ทั้งนี้ ภาครัฐควรบูรณาการสิทธิประโยชน์ทางภาษีและที่ไม่ใช่ภาษีภายใต้กฎหมายปัจจุบันให้แก่ักลงทุนในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ และอาจมีการจัดสรรสิทธิประโยชน์เพิ่มเติม เพื่อดึงดูดักลงทุนและผู้ประกอบการ ในภาคธุรกิจเป้าหมาย รวมถึงพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทั้งภายในและภายนอกที่เหมาะสมกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจในแต่ละพื้นที่ ตลอดจนส่งเสริมการใช้แรงงานต่างด้าวด้วยการอำนวยความสะดวกในการข้ามแดน การขึ้นทะเบียนแรงงาน และการอนุญาตให้แรงงานต่างด้าวทำงานนำรูปแบบเข้าไปเย็นกลับ

2.4 การให้บริการในศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษควรมีประเภทของการให้บริการที่ครอบคลุมและรองรับความต้องการของนักลงทุนและผู้ประกอบการ รวมถึงมีรูปแบบการให้บริการที่มีประสิทธิภาพสูงสุด โดยในเบื้องต้นควรบูรณาการการให้บริการของหน่วยงานต่าง ๆ เข้าด้วยกันให้มีประสิทธิภาพและครอบคลุมมากที่สุด โดยศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จทำงานภายใต้คณะกรรมการด้านสิทธิประโยชน์ ขอบเขตและศูนย์การให้บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จด้านการลงทุน และคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

4. การสนับสนุนการใช้แรงงานต่างด้าว

ตัวอย่างของการสนับสนุนการใช้แรงงานต่างด้าว เช่น

4.1 อนุญาตให้แรงงานต่างด้าวเดินทางเข้ามาทำงานแบบไป-กลับ หรือไม่เกิน 7 วัน

4.2 สำหรับกิจการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนจาก BOI ในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษอนุญาตให้ใช้แรงงานต่างด้าวที่ถูกกฎหมาย ทั้งผู้ชำนาญการและแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือ

สำหรับจังหวัดตราดได้รับการประกาศจากคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษให้เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ระยะแรก ครอบคลุมพื้นที่อำเภอคลองใหญ่ รวมทั้งหมด 3 ตำบล คือ ตำบลคลองใหญ่ ตำบลไม้รูด และตำบลหาดเล็ก พื้นที่รวม 31, 375 ไร่ หรือ 50.2 ตารางกิโลเมตร ซึ่งมีประชากรราว 255,000 คน รายได้ตัวหัวต่อปีอยู่ที่ 145,553 บาท ซึ่งมีอาชีพหลักคือ ประมง เกษตรกรรม ค้าส่งค้าปลีก และการค้าชายแดน ในขณะที่จังหวัดตราดมีด่านชายแดนบ้านหาดเล็กเป็นจุดผ่านแดนถาวรเพียงแห่งเดียว เชื่อมต่อกับ จ.เกาะกง ประเทศกัมพูชา มีสินค้าแลกเปลี่ยนระหว่างกันเป็นสินค้าเกษตร และภาครัฐกำลังพิจารณายกระดับจุดผ่อนปรนทางการค้า บ้านมะม่วง อำเภอโป่งไร่ เป็นจุดผ่านแดนถาวร ซึ่งจะช่วยให้ตราดมีมูลค่าการค้าชายแดนเพิ่มขึ้น ในขณะที่เดียวกัน คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษได้กำหนดยุทธศาสตร์ให้พื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดตราดเป็นศูนย์กลางการค้าระหว่างประเทศ อีกทั้งยังเป็นศูนย์รวมการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ด้วยภาครัฐกำหนดพื้นที่ตำบลไม้รูด จังหวัดตราดเป็นพื้นที่สาธารณประโยชน์ เป็นที่ตั้งนิคมอุตสาหกรรมบริการ และศูนย์กลางที่ตั้งสาธารณูปโภค สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 800 ไร่ รวมพื้นที่ 3 หมู่บ้าน ประกอบด้วย หมู่ที่ 1 บ้านไม้รูด หมู่ที่ 2 บ้านหนองม่วง และหมู่ที่ 5 บ้านห้วงบอน เพื่อเปิดโอกาสให้นักลงทุนภาคเอกชนทั้งใน และนอกพื้นที่เข้ามาลงทุน ส่วนพื้นที่รอบ ๆ นอกจากจะถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่สีเหลืองโดยเฉพาะช่วงที่เป็นที่อยู่อาศัยของประชาชน และอีกโซนเป็นพื้นที่สีเขียว ซึ่งจะพื้นที่อนุรักษ์ชนบท และเกษตรกรรม รวมทั้งเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นเมืองเกษตรกรรม และการลงทุนเชิงพาณิชย์ โดยในส่วนของเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราดมีการเตรียมโครงการพัฒนา

โครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ไว้เพื่อรองรับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ (โครงสร้างพื้นฐานเชื่อมโยงเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราด. ออนไลน์. 2559) ซึ่งประกอบด้วย

1. ทางหลวง หมายเลข 3 ตราด - หาดเล็ก ตอน 2 - 4
2. ท่าเทียบเรือเนกประสงค์คลองใหญ่ จ.ตราด
3. ถนนสายทางเข้าท่าเทียบเรือเนกประสงค์คลองใหญ่ อ.คลองใหญ่ จ.ตราด
4. การก่อสร้างถนน 4 ช่องจราจรเข้าท่าเทียบเรือเนกประสงค์คลองใหญ่
5. สถานีขนส่งสินค้า จ.ตราด
6. โครงการก่อสร้างขยายพื้นที่ลานตรวจคอนเทนเนอร์สินค้าด่านศุลกากรคลองใหญ่
7. โครงการเพิ่มศักยภาพด่านสินค้าเกษตรชายแดน/ ด่านปศุสัตว์ จ.ตราด
8. การปรับปรุงห้องปฏิบัติการด่านตรวจพืช และการตรวจสอบสินค้าเกษตร
9. อาคารที่ทำการสถานีตำรวจขนาดเล็ก
10. อาคารที่พักอาศัย
11. การขยายประปาส่วนภูมิภาคคลองใหญ่

จังหวัดตราดมีศักยภาพในการพัฒนาเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ (ศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านการลงทุน (OSS). 2558 : 31) ดังนี้

1. ตั้งอยู่บนแนวระเบียงเศรษฐกิจตอนใต้ สามารถเข้าถึงท่าเรือแหลมฉบัง (ประมาณ 340 กิโลเมตร) รวมถึงท่าเรือสีหนุวิลล์ ประเทศกัมพูชา(ประมาณ 250 กิโลเมตร)
2. มีฐานการท่องเที่ยวนในพื้นที่ และสามารถเชื่อมโยงกับเขตเศรษฐกิจพิเศษเกาะกง (กัมพูชา) ซึ่งมีการลงทุนมาจากต่างชาติ เช่น โรงงานรถยนต์เกาหลี (Hyundai) โรงงานผลิตลูกวอลเลย์บอล (Mikasa) และผลิตสายไฟในรถยนต์ (Yasaki) จากญี่ปุ่น

แนวคิดเกี่ยวกับความรู้

แนวความคิด ความหมายเกี่ยวกับความรู้ นั้น จากการศึกษาของ

เบนจามินบลูม (Benjamin S. Bloom. ชาติค.ศ. : ชาติเลขหน้า ; อ้างถึงใน อักษร สวัสดิ์. 2542 : 26 - 28) ได้ให้ความหมายของ ความรู้ ว่าหมายถึง เรื่องที่เกี่ยวกับการระลึกถึงสิ่งเฉพาะ วิธีการและกระบวนการต่าง ๆ ของโครงการวัตถุประสงค์ในด้านความรู้ โดยเน้นในเรื่องของกระบวนการทางจิตวิทยาของความจำ อันเป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงเกี่ยวกับการจัดระเบียบ โดยก่อนหน้านั้นในปี ค.ศ. 1965 บลูมและคณะ ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้หรือพุทธิพิสัย ของคนว่าประกอบด้วยความรู้ตามระดับต่าง ๆ รวม 6 ระดับ ซึ่งอาจพิจารณาจากระดับความรู้ในขั้นต่ำไปสู่

ระดับของความรู้ในระดับที่สูงขึ้นไป โดยคลุมและคณะ ได้แจกแจงรายละเอียดของแต่ละระดับไว้ ดังนี้

1. ความรู้หมายถึงการเรียนรู้ที่เน้นถึงการจำและการระลึกได้ถึงความคิดวัตถุและปรากฏการณ์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นความจำที่เริ่มจากสิ่งง่าย ๆ ที่เป็นอิสระแก่กัน ไปจนถึงความจำในสิ่งที่ยู่ยากซับซ้อนและมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน

2. ความเข้าใจหรือความคิดรวบยอดเป็นความสามารถทางสติปัญญาในการขยายความรู้ความจำ ให้กว้างออกไปจากเดิมอย่างสมเหตุสมผล การแสดงพฤติกรรมเมื่อเผชิญกับสื่อความหมายและความสามารถในการแปลความหมาย การสรุปหรือการขยายความสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

3. การนำไปปรับใช้ เป็นความสามารถในการนำความรู้ ความเข้าใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิธีการกับความคิดรวบยอดมาผสมผสานกับความสามารถในการแปลความหมาย การสรุปหรือการขยายความสิ่งนั้น

4. การวิเคราะห์ เป็นความสามารถและทักษะที่สูงกว่าความเข้าใจ และการนำไปปรับใช้ โดยมีลักษณะเป็นการแยกแยะสิ่งที่จะพิจารณาออกเป็นส่วนย่อย ที่มีความสัมพันธ์กัน รวมทั้งการสืบค้นความสัมพันธ์ของส่วนต่าง ๆ เพื่อดูว่าส่วนประกอบปลีกย่อยนั้นสามารถเข้ากันได้หรือไม่ อันจะช่วยให้เกิดความเข้าใจต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างแท้จริง

5. การสังเคราะห์ เป็นความสามารถในการรวบรวมส่วนประกอบย่อย ๆ หรือส่วนใหญ่ ๆ เข้าด้วยกันเพื่อให้เป็นเรื่องราวอันหนึ่งอันเดียวกัน การสังเคราะห์จะมีลักษณะของการเป็นกระบวนการรวบรวมเนื้อหาสาระของเรื่องต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกัน เพื่อสร้างรูปแบบหรือโครงสร้างที่ยังไม่ชัดเจนขึ้นมาก่อน อันเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยความคิดสร้างสรรค์ภายในขอบเขตของสิ่งที่กำหนดให้

6. การประเมินผล เป็นความสามารถในการตัดสินใจเกี่ยวกับความคิด ค่านิยม ผลงาน คำตอบ วิธีการและเนื้อหาสาระเพื่อวัตถุประสงค์บางอย่าง โดยมีการกำหนดเกณฑ์ เป็นฐานในการพิจารณาตัดสินใจประเมินผล จัดได้ว่าเป็นขั้นตอนที่สูงสุดของพุทธิลักษณะ (Characteristics of Cognitive Domain) ที่ต้องใช้ความรู้ความเข้าใจ การนำไปปรับใช้ การวิเคราะห์และการสังเคราะห์เข้ามาพิจารณาประกอบกันเพื่อทำการประเมินผลสิ่งหนึ่งสิ่งใด

ความรู้คือ สิ่งที่มนุษย์สร้าง ผลิต ความคิด ความเชื่อ ความจริง ความหมาย โดยใช้ ข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น ตรรกะ แสดงผ่านภาษา เครื่องหมาย และสื่อต่าง ๆ โดยมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ เป็นไปตามผู้สร้าง ผู้ผลิตจะให้ความหมาย

การจำแนกความรู้ตามลักษณะ

1. ความรู้ที่ฝังอยู่ในคน เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ พรสวรรค์หรือสัญชาตญาณของแต่ละบุคคล เช่น ทักษะในการทำงาน งานฝีมือ หรือการคิดเชิงวิเคราะห์

2. ความรู้ที่ชัดเจน เป็น ความรู้ที่สามารถ ถ่ายทอดได้โดยผ่านวิธีต่าง ๆ เช่น การบันทึก

ความรู้ตามโครงสร้าง

1. โครงสร้างส่วนบนของความรู้ ได้แก่ Idea ปรัชญา หลักการ อุดมการณ์
2. โครงสร้างส่วนล่างของความรู้ ได้แก่ ภาคนิปฏิบัติกรของความรู้ ได้แก่ องค์ความรู้ที่แสดงในรูปของข้อเขียน สัญญา การแสดงออกในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ศิลปะ การเดินทาง การเมือง โครงสร้างส่วนล่างของความรู้มีโครงสร้างระดับลึกคือ ความหมาย

ความรู้และอำนาจ

ความรู้และอำนาจ เป็นสิ่งเดียวกัน เพราะถูกผลิต และ เคลือบไว้ภายใต้รูปแบบ 2 รูปแบบคือ

1. รูปแบบที่แสดงออกถึงความรุนแรง ได้แก่ ความรู้ทางด้านการปราบปราม การทหาร การควบคุมนักโทษ อาชญวิทยา การสงคราม จิตเวชศาสตร์
2. รูปแบบที่แสดงออกถึงความไม่รุนแรง แต่แฝงไว้ด้วยความรุนแรง ได้แก่ ความรู้ทางด้านสื่อสารมวลชน การโฆษณา การตลาด ทฤษฎีบริหารธุรกิจ ทฤษฎีทางการเมือง ความรู้ทางการศึกษา การพัฒนาและทุกสิ่ง ที่ใช้การครอบงำความคิด ผ่านปฏิบัติการทางการสร้างความรู้เพื่อกีดกัน/เบียดขับ/ควบคุม มนุษย์

ความรู้ภายใต้บริบทเฉพาะ

ความรู้ภายใต้บริบทเฉพาะ คือ ความรู้ที่มีความเฉพาะเจาะจงไปที่บางบริบท บางสถานการณ์ให้ลองจินตนาการถึงเห็นสองพันธุ์ที่ขึ้นอยู่คนละฝากของภูเขา พันธุ์หนึ่งสามารถรับประทานได้ อีกพันธุ์เป็นเห็ดที่มีพิษ เมื่อข้ามขอบเขตนั้นไปอีกฝั่งหนึ่ง การใช้ความรู้ที่ขึ้นกับขอบเขตทางนิเวศเดิมอาจทำให้อุดตาย หรือไม่ก็เกิดอันตรายจากพิษได้

กระบวนการสร้างความรู้บางอย่าง เช่น การลองผิดลองถูก หรือการเรียนรู้จากประสบการณ์ มักก่อให้เกิดความรู้ที่อยู่ภายใต้บริบทเฉพาะ ประโยชน์หนึ่งของกระบวนการวิทยาศาสตร์คือทฤษฎีที่ได้จากระเบียบวิธีนี้ มักจะอิงกับบริบทเฉพาะน้อยกว่าวิธีอื่น ๆ

ความรู้ภายใต้บริบทเฉพาะมักแฝงอยู่ในภาษา วัฒนธรรม หรือประเพณี นักวิพากษ์ลัทธิจักรวรรดินิยมทางวัฒนธรรม กล่าวว่า การเกิดขึ้นของวัฒนธรรมเดียวทำให้ความรู้ท้องถิ่นบางอย่างถูกทำลายลง

สังคมวิทยาความรู้

บางแง่มุมของความรู้ก่อให้เกิดลักษณะทางสังคม ตัวอย่างเช่น ความรู้นั้นเป็นรูปแบบหนึ่งของทุนทางสังคม สังคมวิทยาความรู้ศึกษากระบวนการที่สังคมและความรู้มีการกระทำต่อกัน

ทั้งปัจเจกและสังคมต่าง ๆ ได้รับความรู้ผ่านทางประสบการณ์ การสังเกต และการอุปนัย การที่รู้นี้แพร่กระจายถูกศึกษาในการแพร่กระจาย ทฤษฎีการแพร่กระจายของนวัตกรรมศึกษา

ปัจจัยที่ทำให้ผู้คนตระหนัก ทดลอง และนำแนวคิดและเทคโนโลยีใหม่เข้ามาใช้ ซึ่งสามารถช่วยอธิบายพัฒนาการของความรู้ได้

นอกจากนี้แล้วยังมีนักวิชาการท่านอื่น ๆ ที่ได้ให้คำจำกัดความของความรู้ไว้ ดังต่อไปนี้
 เชียรศรี วิวิธศิริ (2527 : 19 - 20) ได้ให้ความหมายว่า การเรียนรู้ในผู้ใหญ่เกิดจากการประสบการณ์ 3 ประการ คือ

1. การเรียนรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ทางธรรมชาติ คือ เรียนรู้จากสภาพธรรมชาติที่อยู่ใกล้ ๆ ตัว
2. การเรียนรู้จากประสบการณ์ทางสังคม มีอยู่ทั่วไปในชีวิตประจำวัน เช่น การเรียนรู้จากการอ่านหนังสือ โทรทัศน์ เป็นต้น
3. การเรียนรู้จากสภาพการณ์ของการจัดการเรียนการสอน คือ มีผู้แทนจากสถาบันจัดระดับการเรียนรู้มีจุดหมายและต่อเนื่อง

จากความหมายดังกล่าว ความรู้ หมายถึง การรับรู้ข้อเท็จจริง ความจริง กฎเกณฑ์ และข้อมูลต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการศึกษา จากรายงาน ซึ่งพฤติกรรมเบื้องต้นที่ผู้เรียนสามารถทำได้ ได้โดยได้ยิน การมองเห็น การสังเกต หรือจากประสบการณ์ทางธรรมชาติ คือ เรียนรู้จากสภาพธรรมชาติที่อยู่ใกล้ ๆ ตัว การเรียนรู้จากสังคม เช่น จากการอ่านหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต หรือจากการเรียนการสอน คือ มีผู้แทนจากสถาบันจัดลำดับการเรียนรู้อย่างมีจุดหมายและต่อเนื่อง เป็นต้น (บล็อกสปอทดอทคอม. ออนไลน์. 2559)

ศรันย์ ชูเกียรติ (2541 : 14) ได้ให้ความหมายขององค์ความรู้ว่า หมายถึงความรู้ในการทำบางสิ่งบางอย่างที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่กิจกรรมอื่นๆ ไม่สามารถกระทำได้ ซึ่งปัจจุบันองค์ความรู้ถือเป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่มีความสำคัญต่อกิจการมาก เนื่องจากเป็นที่มาของการก่อกำเนิดกำไรในธุรกิจและเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน รวมถึงทำให้ธุรกิจสามารถดำรงอยู่ได้ในระยะยาว

แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ

ทัศนคติ เป็นคำที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย สำหรับการนิยามคำว่า ทัศนคติ นั้น ได้มีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

สุรพงษ์ โสธนะเสถียร (2533 : 122) ได้ให้ความหมายว่า ทัศนคติ เป็นดัชนีชี้ว่าบุคคลนั้นคิดและรู้สึกอย่างไร กับคนรอบข้าง วัตถุหรือสิ่งแวดล้อมตลอดจนสถานการณ์ต่าง ๆ โดย ทัศนคติ นั้นมีรากฐานมาจาก ความเชื่อที่อาจส่งผลถึง พฤติกรรม ในอนาคตได้ ทัศนคติ จึงเป็นเพียงความพร้อม

ที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้า และเป็นมิติของการประเมิน เพื่อแสดงว่า ชอบหรือไม่ชอบ ต่อประเด็นหนึ่ง ๆ ซึ่งถือเป็นการสื่อสารภายในบุคคลที่เป็นผลกระทบมาจาก การรับสาร อันจะมีผลต่อพฤติกรรมต่อไป

ศักดิ์ สุนทรเสณี (2531 : 2) กล่าวถึง ทักษะคติที่เชื่อมโยงไปถึงพฤติกรรมของบุคคลว่า ทักษะคติ หมายถึง

1. ความสลับซับซ้อนของความรู้สึกรู้สึก หรือการมีอคติของบุคคล ในการที่จะสร้างความพร้อมที่จะกระทำการใดสิ่งหนึ่งตามประสบการณ์ของบุคคลนั้นที่ได้รับมา
2. ความโน้มเอียง ที่จะมึปฏิกิริยาต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในทางที่ดีหรือต่อต้านสิ่งแวดลอมที่จะมาถึงทางหนึ่งทางใด
3. ในด้านพฤติกรรม หมายถึง การเตรียมตัว หรือความพร้อมที่จะตอบสนอง จากคำจำกัดความต่าง ๆ เหล่านี้ จะเห็นได้ว่ามีประเด็นร่วมที่สำคัญดังนี้คือ

3.1 ความรู้สึกภายใน

3.2 ความพร้อม หรือ แนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมในทางใดทางหนึ่ง

ทักษะคติเป็นการกำหนดของพฤติกรรมเพราะว่าเกี่ยวพันกับการรับรู้ บุคลิกภาพ และการจูงใจ ทักษะคติเป็นความรู้สึกทั้งทั้งในทางบวกและในทางลบ เป็นภาวะจิตใจของการเตรียมพร้อมที่จะเรียนรู้และถูกปรับตัว ให้เข้ากับองค์การ โดยประสบการณ์ที่ใช้อิทธิพล ที่มีลักษณะเฉพาะต่อการตอบสนอง ของบุคคลไปสู่บุคคล สิ่งของ และสถานการณ์ของแต่ละบุคคล หรืออาจกล่าวได้ว่า ทักษะคติเป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้าสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และสิ่งแวดลอมที่อยู่รอบ ๆ ตัวเรา และมีอิทธิพลอย่างมากต่อสิ่งที่เราสนใจ สิ่งที่เราจดจำ และการแปลความหมายข้อมูล ไม่ว่าจะเป็บุคคล สิ่งของ การกระทำ สถานการณ์ และอื่น ๆ รวมถึงท่าทีที่แสดงออก อันมุ่งถึงสภาพจิตใจที่มีต่อสิ่งเร้าสิ่งใดสิ่งหนึ่ง มีแนวโน้มต่อการตอบสนองทางด้านอารมณ์ โดยเป็นความรู้สึกที่ชอบหรือไม่ชอบ ถูกใจหรือไม่ถูกใจ ดีหรือไม่ดี สนใจหรือไม่สนใจ อันเป็นผลมาจากการประเมินสิ่งที่เป็นสิ่งเร้า และสิ่งแวดลอมรอบ ๆ ตัวบุคคลนั่นเอง ทักษะคิตมีลักษณะที่เป็นนามธรรม และเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการแสดงออกทางด้านปฏิบัติ แต่ไม่ใช่แรงจูงใจและแรงขับ หากเป็นสภาพแห่งความพร้อมที่จะได้ตอบและแสดงให้ทราบถึง แนวทางของการตอบสนองของบุคคล ทักษะคติจึงนับได้ว่าเป็นปัจจัยหนึ่ง ซึ่งมีอิทธิพลต่อการกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรม และมีผลต่อแบบของพฤติกรรมที่แสดงออกมา ซึ่งเป็นส่วนที่เราสามารถสังเกตเห็นได้ (โนวาวิช. ออนไลน์. 2560)

“ทัศนคติ หมายถึง สภาวะทางจิต และสภาวะทางประสาทเกี่ยวกับความพร้อม ซึ่งเกิดขึ้นโดยอาศัยประสบการณ์เป็นตัวนำ หรือมีอิทธิพลเหนือการตอบสนองของแต่ละบุคคลที่มีต่อวัตถุ และสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน”

“ทัศนคติ หมายถึง ระบบที่มีลักษณะมั่นคงอันหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบทางด้านแนวโน้มเชิงพฤติกรรมหรือการกระทำ”

“ทัศนคติ หมายถึง ส่วนประกอบสองส่วน คือ ความรู้สึกในการที่จะชอบหรือไม่ชอบ และความรู้หรือความเชื่อซึ่งอธิบายถึงลักษณะ ตลอดจนความสัมพันธ์ของสิ่งหนึ่งที่มีต่อสิ่งอื่น ๆ”

โครงสร้างและองค์ประกอบของทัศนคติ

โดยปกติแล้วทัศนคติจะมีตำแหน่งที่ไม่คงที่ ทั้งนี้จะขึ้นอยู่กับสิ่งต่าง ๆ ที่เข้ามากระทบ ตัวอย่างเช่น การที่เราชอบหรือไม่ชอบการบริการของร้านอาหาร หรือภัตตาคารที่เราไปรับประทานอาหาร หรือแม้แต่แนวโน้มนโยบายทางการบริหารที่เราชอบหรือไม่ชอบ ซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุการณ์สิ่งแวดล้อมในขณะนั้น ๆ ในมุมมองของทัศนคติมีโครงสร้างที่สำคัญอยู่ 3 ประการ คือ

1. ความพอใจของบุคคล เกิดจากความรู้สึกที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ที่ได้พบเห็นหรือได้รับโดยตรง ความพอใจมีความคล้ายคลึงกับอารมณ์ เช่นคนส่วนใหญ่จะมีปฏิกิริยาต่อคำว่า “รัก” “เกลียด” หรือ “สงคราม” เช่นเดียวกับการที่นักศึกษาไม่ชอบวิชาบางวิชา ซึ่งถ้าวิชานั้นเป็นวิชาเลือก เขาอาจจะไม่เลือกเรียนในรายวิชานั้น แต่ถ้าเป็นวิชาเอกหรือวิชาบังคับอาจจะทำให้เขามีความว่าวุ่นใจ

2. ความตระหนักคือความรู้สึกที่บุคคลยอมรับเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ เช่น คุณอาจเชื่อว่า คุณจะชอบวิชาที่เรียน ทั้งนี้เพราะเป็นวิชาที่มีตำราเรียนดีมาก และเวลาเรียนเป็นเวลาที่เหมาะสม ผู้สอนเก่ง การรับรู้ในสิ่งดังกล่าวอาจจะถูกทั้งหมดหรือบางส่วนหรืออาจจะผิดทั้งหมดก็ได้ ความตระหนักจะอยู่บนพื้นฐานของการรับรู้ในสิ่งที่ถูกต้องและเป็นจริง

3. ความตั้งใจ คือองค์ประกอบของทัศนคติที่นำไปสู่พฤติกรรม เช่น ถ้าคุณชอบอาจารย์ผู้สอน คุณอาจจะตั้งใจเรียนในวิชาที่เขาสอน ความตั้งใจไม่สามารถจะแปลงออกมาเป็นพฤติกรรมปกติคุณอาจจะตั้งใจทำในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งในเวลาต่อมาความตั้งใจนั้นอาจจะเปลี่ยนไปได้ ทัศนคติมีแหล่งที่มาหลายทาง เป็นต้นว่า ครอบครัว กลุ่มที่เท่าเทียมกัน ประสบการณ์ของงาน วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และภาษามีอิทธิพลต่อทัศนคติ ประสบการณ์เริ่มต้นจากครอบครัวด้วยการส่งเสริมการสร้างทัศนคติของแต่ละบุคคล ทัศนคติของเด็กปกติจะมีลักษณะเช่นเดียวกับของพ่อแม่ แต่เมื่อเติบโตเป็นวัยรุ่นจะเริ่มถูกอิทธิพลของกลุ่มครอบครัวมากขึ้น กลุ่มที่เท่าเทียมกันจะมีอิทธิพลต่อทัศนคติ เพราะแต่ละบุคคลต้องการถูกยอมรับโดยบุคคลอื่น วัยรุ่นจึงต้องการการยอมรับโดยการเข้ามามีส่วนร่วม กับ ทัศนคติที่คล้ายคลึงกัน หรือโดยการปรับปรุงทัศนคติเพื่อเข้ากันกับกลุ่มให้ได้

ส่วนองค์ประกอบของทัศนคติโดยทั่วไปสามารถแบ่งออกเป็น 3 ส่วนใหญ่ ๆ คือ

1. องค์ประกอบด้านความรู้สึกและอารมณ์เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์หรือความรู้สึก เป็นความรู้สึกที่ค่อนข้างละเอียดอ่อน ภาวะทางด้านอารมณ์และความรู้สึกที่เกี่ยวกับคนบางคน ทั้งความคิด เหตุการณ์ หรือจุดประสงค์ ที่มีต่อสิ่งเร้าอันใดอันหนึ่ง อันเป็นผลมาจากการประเมิน สิ่งเร้าอันนั้น ทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีหรือไม่ดี ชอบหรือไม่ชอบ ถูกใจหรือไม่ถูกใจ สนใจหรือไม่สนใจ องค์ประกอบด้านนี้เกิดจากการเรียนรู้แบบมีเงื่อนไขของคนเราในอดีต ซึ่งมีผลต่อความรู้สึกในด้านบวก หรือลบที่มีต่อสิ่งที่ได้รับรู้มา ตัวอย่างเช่น ถ้าเด็กได้รับประสบการณ์ที่เลียดูที่ตีมา มีความรัก ความอบอุ่นในครอบครัว เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ก็มักจะมีทัศนคติที่ดีต่อการมีครอบครัว อันเป็นผล สืบเนื่องมาจากประสบการณ์ของการแสดงความรักของพ่อแม่ที่มีต่อเด็ก ในทางตรงกันข้ามถ้าเด็ก ได้รับประสบการณ์ในครอบครัวมาแบบที่ไม่ดี มีความคับข้องใจขาดความอบอุ่นในการเลี้ยงดู ก็จะมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการมีครอบครัว ก่อให้เกิดความรู้สึกไม่พอใจ หรือเกลียดชังการมีครอบครัวได้ อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่ประสบการณ์ที่ไม่ดีเกี่ยวกับสิ่งนั้นหรือเรื่องนั้นนั่นเอง

2. องค์ประกอบด้านการรับรู้หรือความเชื่อเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้หรือความเชื่อ ความคิดเห็น ความเข้าใจหรือความรู้ที่แต่ละบุคคลยึดมั่น ไว้ในใจที่มีต่อสิ่งเร้า หรือต่อสิ่งของหรือ ปรากฏการณ์ต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้จะเป็นข้อมูลที่ได้เก็บสะสมมาจากประสบการณ์ในอดีตที่ผ่านมา ความเชื่อที่ได้มานี้จะเป็นความเชื่อที่ได้มาจากการประเมิน ซึ่งมักจะออกผลเป็นแนวโน้มทางใด ทางหนึ่งว่าดีหรือไม่ดี ชอบหรือไม่ชอบ มีคุณค่าหรือไม่มีคุณค่า ทัศนคติของบุคคลที่แสดงออกมา แบบนี้จะทำให้ผู้อื่นทราบว่าบุคคลนั้นมีความเชื่อต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ในทางใดทางหนึ่ง ความเชื่อ เช่นนั้นมีผลต่อการแสดงออกของบุคคล เช่น ความเชื่อในลัทธิ และอุดมการณ์ในทางการเมือง ความเชื่อในเรื่องจิตวิญญาณ หรือความเชื่อในโหราศาสตร์ ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากการประเมินและ ที่ได้สร้างเป็นความเชื่อขึ้นมาในสังคมนั่นเอง

3. องค์ประกอบความพร้อมที่จะกระทำหรือด้านพฤติกรรมเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับ พฤติกรรมมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกับส่วนของความรู้สึก เป็นความพร้อมหรือแนวโน้มของบุคคล ที่จะแสดงออกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หลังจากประเมินค่าของสิ่งนั้นแล้ว และการทำต่อสิ่งเร้าตามความเชื่อ หรือความรู้สึกของตน พฤติกรรมจึงเป็นสิ่งสะท้อนของทัศนคติที่แสดงออกมาให้ปรากฏเห็นยัง ภายนอก จึงอาจกล่าวได้ว่าทัศนคติเป็นตัวจูงใจให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมา อาจจะไปในทาง เดียวกับทัศนคติหรือในทางที่ไม่สอดคล้องกับทัศนคตินั้นก็ได้ ขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น ๆ ซึ่งเป็นตัวแปร ของพฤติกรรม เป็นต้นว่า สถานภาพสถานการณ์ และเหตุการณ์สิ่งแวดล้อมที่เป็นอยู่ในขณะนั้น พฤติกรรมหรือทางโน้มเอียงในการที่จะปฏิบัติอย่างไรอย่างหนึ่ง ถ้าหากเขามีทัศนคติในทางที่ไม่ดี ความพร้อมเพียงในการปฏิบัติตอบทางพฤติกรรมก็จะเป็นไปในทางที่ทำลาย โจมตี ไล่ไฟ หรือ

กลิ่นแก๊สต่าง ๆ แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าหากมีทัศนคติต่อสิ่งนั้น ๆ ในทางที่ดี ความพร้อมเพียงในการปฏิบัติตามแนวทางพฤติกรรมก็จะเข้าไปในทางสร้างสรรค์ชมเชย สนับสนุน ให้ความช่วยเหลืออุดหนุน

องค์ประกอบของทัศนคติ 3 ประการ

ตัวกระตุ้น ----->	ทัศนคติ ----->	ผลลัพธ์
องค์ประกอบของงาน	ทัศนคติ	การตอบสนอง
- การออกแบบงาน		อารมณ์
- รูปแบบการจัดองค์การ	- ความรู้สึก	การกำหนดเกี่ยวกับความผูกพัน
- นโยบายบริษัท	- ความเข้าใจ	การรับรู้
- เทคโนโลยี	- พฤติกรรม	การกำหนดเกี่ยวกับความเชื่อ
- เงินเดือน		การกระทำ
- ผลประโยชน์พิเศษที่ให้ลูกจ้าง		การกำหนดเกี่ยวกับพฤติกรรม

การก่อตัวและการเปลี่ยนแปลงของทัศนคติ

ทัศนคติเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตัวบุคคลที่เกิดขึ้นมาจากภายในตัวบุคคล เป็นลักษณะของการจัดระเบียบแนวความคิด ความเชื่อ อุปนิสัย และสิ่งจูงใจที่เกี่ยวข้องกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งเสมอแล้วมีการประเมินทุกสิ่งทุกอย่างที่เข้ามาสัมผัสอยู่ตลอดเวลา เป็นโครงสร้างที่สลับซับซ้อนกว่าจะพัฒนาก่อตัวขึ้นมาเป็นทัศนคติได้ ก็ต้องได้รับอิทธิพลจากปัจจัยหลายประการหลายทางด้วยกัน มีดังต่อไปนี้

การจูงใจทางร่างกายบุคคลจะสร้างทัศนคติต่อสิ่งที่มีผลกระทบไม่ว่าจะเป็นตัวบุคคล หรือสิ่งของที่เข้ามาเกี่ยวข้อง และได้รับการตอบสนองตามความต้องการ หรือแรงขับทางร่างกายหากบุคคลหรือสิ่งของช่วยให้เขาได้มีโอกาสตอบสนองตามความต้องการของตนได้ ก็จะสร้างทัศนคติที่ดีต่อบุคคลหรือสิ่งของนั้น และในทางตรงกันข้ามจะสร้างทัศนคติที่ไม่ดีต่อสิ่งของหรือบุคคลที่ขัดขวางมิให้เขาตอบสนองความต้องการได้

ข่าวสารข้อมูลบุคคลจะสร้างทัศนคติจากประสบการณ์ ข่าวสารและข้อมูลที่แต่ละคนได้รับมา ก็จะถูกกลไกของการเลือกเฟ้นในการมองเห็นและเข้าใจปัญหาต่าง ๆ (Selective Perception) แล้วถูกเก็บและสร้างเป็นทัศนคติขึ้นมา

การเกี่ยวข้องกับกลุ่ม ซึ่งกลุ่มต่าง ๆ นับว่ามีอิทธิพลต่อการสร้างทัศนคติให้กับตัวบุคคลได้เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะกับกลุ่มที่บุคคลจะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องอยู่ด้วยเสมอ ไม่ว่าจะเป็นการ

เกี่ยวข้องกับกลุ่ม โดยตรงหรือโดยอ้อมก็ตาม กลุ่มเหล่านี้ได้แก่ ครอบครัว กลุ่มเพื่อนเรียน กลุ่มเพื่อนร่วมงาน กลุ่มอ้างอิง กลุ่มกีฬา และกลุ่มสังคมต่าง ๆ

ประสบการณ์ซึ่งประสบการณ์ที่ผ่านมาของบุคคลที่มีต่อบุคคลหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องเป็นสิ่งสำคัญ ที่จะทำให้บุคคลประเมินสิ่งที่เขาได้มีประสบการณ์มานั้นจนกลายเป็นทัศนคติขึ้นได้ อยู่ที่เขาจะมีประสบการณ์ต่อสิ่งเหล่านั้นอย่างไร ถ้าเขามีประสบการณ์ที่ดีต่อบุคคลหรือสิ่งของที่มาสัมผัสด้วยก็จะทำให้เขามีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งเหล่านั้น ในทางตรงกันข้ามถ้าเขามีประสบการณ์ที่ไม่ดีต่อบุคคลหรือสิ่งของที่มาสัมผัสด้วย ก็จะทำให้เขามีทัศนคติที่ไม่ดีต่อสิ่งเหล่านั้น

บุคลิกภาพบุคคลอาจมีอิทธิพลต่อการสร้างทัศนคติของบุคคลด้วยลักษณะท่าทาง อากัปกริยา และความประพฤติของบุคคลจะมีส่วนทางอ้อมที่สำคัญในการสร้างทัศนคติให้กับบุคคลได้

การเปลี่ยนแปลงทัศนคติตั้งอยู่บนฐานคิดที่ว่าทัศนคติเป็นสิ่งที่ไม่ใช่ลักษณะถาวรของบุคลิกภาพ และก็ไม่ใช่เป็นสิ่งที่แน่นอนตายตัว บางคนอาจมีประสบการณ์ที่ได้รับไม่ว่าจะเป็นความเครียด หรือความไม่สบายจากสิ่งต่าง ๆ ซึ่งอาจส่งผลให้คนเหล่านั้นเปลี่ยนความรู้สึกไป โดยการเปลี่ยนทัศนคติหรือพฤติกรรม เช่น การได้รับข้อมูลข่าวสารใหม่ อาจจะทำให้ทัศนคติเปลี่ยนแปลงได้ ผู้บริหารอาจจะมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับเพื่อนร่วมงานใหม่ เพราะว่าเขาไม่มีประสบการณ์มาก่อน แต่หลังจากที่ได้ทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานใหม่ ผู้บริหารพบว่าเขาก็มีความสามารถในเชิงพัฒนา สิ่งดังกล่าวอาจกระทำให้ผู้บริหารกลับมามีทัศนคติที่ดีต่อเพื่อนร่วมงานใหม่ ได้ทัศนคติของบุคคลจะเปลี่ยนแปลงได้ไม่ถาวรนัก มักจะมีการเปลี่ยนแปลงไปก็ต่อเมื่อมีสิ่งเร้า หรือมีสิ่งมากระตุ้นให้เกิดความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลง เช่น ถ้ามีสิ่งของทำให้ทัศนคติเปลี่ยน ทัศนคติของคนที่มีต่อสิ่งของก็จะเปลี่ยนไปด้วย เช่นเดียวกับคนงานที่มีทัศนคติเกี่ยวกับค่าจ้างว่าไม่เป็นธรรม แต่ถ้านายจ้างเพิ่มค่าจ้างขึ้นจนทำให้ลูกจ้างเกิดความพอใจ ทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวก็จะเปลี่ยนไปในทางที่ดี

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการสำรวจองค์ความรู้ทางด้านผลการศึกษาที่ตรงหรือใกล้เคียงกับหัวข้อในการวิจัยพบว่า มีเอกสารงานวิจัยดังนี้

วีระศักดิ์ ญาวิระ (2549) ได้วิจัยเรื่อง ผลกระทบของนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษที่มีต่ออำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย โดยใช้วิธีการศึกษาคือการวิจัยเชิงสำรวจจากประชาชน เป็นการรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างและการสัมภาษณ์

ผลการศึกษากลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ประชาชนทั่วไป ผู้ประกอบการ นักธุรกิจ พ่อค้า ซึ่งส่วนใหญ่ได้รับทราบนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษที่มีต่ออำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย จากเจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการมากที่สุด และเห็นด้วยกับการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยเห็นว่า จะมีผลกระทบทางด้านความเป็นอยู่ การถือครองที่ดิน การใช้ประโยชน์ที่ดิน ความเสมอภาค ระหว่างชุมชนกับเขตเศรษฐกิจพิเศษ และความมั่นคงปลอดภัย ทั้งยังเห็นว่าจะเกิดผลดีต่อเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรมของอำเภอแม่สาย

สำหรับผลกระทบของนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษที่มีต่ออำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่านโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษมีผลกระทบต่อการค้าของ อำเภอแม่สายอยู่ในระดับน้อย โดยเห็นว่าอำเภอแม่สายจะกลายเป็นศูนย์กลางการค้าชายแดน เป็นประตูการค้าและการลงทุน และจะเป็นศูนย์กลางการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศไทย กับประเทศเพื่อนบ้าน

ส่วนแนวทางและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับการปรับตัวเพื่อรองรับนโยบายเขตเศรษฐกิจ พิเศษของอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นว่ารัฐบาลควรปรับปรุง นโยบายการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนที่อำเภอแม่สาย ส่วนแนวทางการพัฒนาปรับตัวของ อำเภอแม่สาย กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าควรประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับ นโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน เพื่อให้ประชาชนและผู้ประกอบการในพื้นที่ได้รับทราบและมีความเข้าใจมากขึ้น

จิตพัทธ์ วังยาว (2551) ได้วิจัยเรื่อง ผลกระทบจากการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์ เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนจังหวัดเชียงราย โดยใช้วิธีการศึกษาคือการวิจัยเชิงสำรวจจากประชาชน ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่อำเภอแม่สาย อำเภอเชียงแสน และอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนทั่วไป ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในพื้นที่มีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนจังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับค่อนข้างมาก

ผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นกับประชาชนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนจังหวัด เชียงราย พบว่า ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรม ด้านสุขภาพ ด้านกายภาพ ด้านการค้าชายแดน และด้านสิ่งแวดล้อม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก อาจสรุปได้ว่าผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนในพื้นที่มีความเห็นว่าการดำเนินการในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนจังหวัด เชียงราย มีผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยในแนวทางการป้องกันและ แก้ไขปัญหาในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนจังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมพบว่า ผู้บริหารองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่มีความเห็นด้วยในแนวทางดังกล่าว

ศุรพงษ์ ปิยะโชติ (2554) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ท้องถิ่นกับการส่งเสริมการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษการค้าชายแดนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรี โดยศึกษาเป็น 2 ประเด็น คือ 1) บทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ท้องถิ่นต่อการกำหนดนโยบายการส่งเสริมเขตเศรษฐกิจพิเศษการค้าชายแดนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรี และ 2) แนวโน้มปัญหาและผลที่คาดว่าจะเกิดจากนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษการค้าชายแดนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรี โดยใช้วิธีการศึกษาคือการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเลือกผู้ตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือในการศึกษาใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า ประเด็นที่ 1) หน่วยงานท้องถิ่นมีบทบาทในการวางแผนการทำงานให้ข้อมูลสนับสนุนในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งแจ้งและเยียวยาผู้ที่จะได้รับผลกระทบจากการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ สร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนท้องถิ่นกับภาครัฐ หน่วยงานส่วนภูมิภาค มีบทบาทในการรับแผนจากรัฐบาลมากำหนดเป็นแผนในระดับปฏิบัติการ สร้างความเข้าใจและเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการ ส่วนกลุ่มผลประโยชน์ท้องถิ่นมีบทบาทในการเป็นสื่อกลางและรับฟังข้อคิดเห็น เพื่อนำไปเสนอสู่ภาครัฐ ประเด็นที่ 2) แนวโน้มปัญหาและผลที่คาดว่าจะเกิดจากนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษการค้าชายแดน ได้แก่ ปัญหาด้านที่ดินที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของความมั่นคง ปัญหาด้านการทำงานของหน่วยงานของรัฐในการประสานและเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ในการส่งเสริมทางด้านเศรษฐกิจควบคู่กับการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม ปัญหาด้านนโยบายของรัฐบาล โดยเฉพาะความต่อเนื่องของนโยบายเปิดประตูการค้าฝั่งตะวันตกและปัญหาด้านองค์ความรู้ และข้อมูลสนับสนุนในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ

จากการทบทวนเอกสารงานวิชาการและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่าวรรณกรรมหรือพรมแดนความรู้ที่ผ่านมาแล้วนั้น มีจุดแข็งของการศึกษาคือ เป็นการศึกษาเรื่องผลกระทบจากการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์เขตเศรษฐกิจพิเศษ ผลกระทบของนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษบทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ท้องถิ่นต่อการส่งเสริมการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษการค้าชายแดน โดยเป็นการศึกษาถึงผลได้ผลเสียของเศรษฐกิจพิเศษที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อเป็นประโยชน์กับพื้นที่ซึ่งแตกต่างกันกับบริบทของแต่ละพื้นที่อย่างไรก็ตามวรรณกรรมดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่ายังมีจุดอ่อนในเชิงวิชาการอีกในหลายประเด็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแง่มุมมองของความรู้และทัศนคติของประชาชนท้องถิ่นที่มีต่อเขตเศรษฐกิจพิเศษในอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราดที่เป็นเรื่องใหม่ที่เพิ่งเกิดขึ้นกับผู้คนในอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด การศึกษาเรื่องความรู้และทัศนคติของประชาชนท้องถิ่นที่มีต่อเขตเศรษฐกิจพิเศษในอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราดจึงมีความจำเป็น เนื่องจากจะช่วยเติมเต็มในเรื่องที่เกี่ยวกับเขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งนี้เพราะการเกิดเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่อำเภอคลองใหญ่

จังหวัดตราด ถือเป็นเรื่องใหม่ที่เพิ่งเกิดขึ้นเป็นแห่งแรกในภาคตะวันออก และยังไม่มีการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น จึงเป็นเรื่องจำเป็นที่จะต้องศึกษาความรู้และทัศนคติของประชาชน ผู้ได้รับผลกระทบ รวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างรอบด้าน ซึ่งงานวิจัยเรื่องนี้จะช่วยเติมเต็มจุดอ่อนเหล่านี้ได้

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี